

(változik-e a természetünk)

A minap arról vitatkoztam egy barátommal, hogy vajh' egy járási párttitkár volt-e anno korruptabb, vagy jelenleg egy egy pártosodott

vagy holdudvarbéli úr, akinek ténykedése vagy hirtelen anyagi gyarapodása szemet szúrt az ügyészségnek vagy a szabad magyar sajtó botránnyehes képviselőinek. Én az egykori párttitkárokra szavaztam, mégpedig azért, mert az ő korruptságuk a rendszer természetéből fakadt, s semminemű kockázatot nem jelentett. Maga a tisztesség tulajdonította el a közjavakból az őt „megillető” hányadot, ma viszont a közéleti tolvaj köntőrfalazni, netán konspirálni kényszerül, s lelke mélyén valószínűleg tudja, hogy nem egészen korrektül jár el. Ráadásul ha a választóközönség az egyik vagy a másik pártot korruptnak minősíti, azt minimum négyévenként büntetni tudja. Ezért ajánlanám azt a pártoknak, hogy elharcosaik kiválasztásánál ne csupán a megingathatatlanságot tartsák szem előtt, hanem veszenek egy pillantást a (meg)ingatlanhatatlanság kérdéskörére is. A pártkatonák vagy a holdudvarbéliék ingatlanjainak gyarapodása ugyanis összefügg a párt ingatlanságával.

Mivel én magam életem java részét szocialista viszonyok között töltöttem, s kevés tapasztalatot szereztem a demokrácia természetéről, nem tudom eldönteni, hogy az, ami itt és most tapasztalható, a rendszer jellegéből következik-e, vagy speciális magyar (kelet-közép-európai) jelenség. Ha az utóbbi igaz, akkor a tulajdonba vétel vagy eltulajdonítás szokása valószínűleg a múltban és a közelmúltban gyökerezik, s csupán csúnya piaci folytatása a Párt hajdani gyakorlatának, amely a hatalomhoz tartozást kivételes anyagi és erkölcsi javakkal honorálta. Így természetesnek tekinthetjük, hogy a hatalmi hely-

zet alapvetően befolyásolja a politika környéki üzleti szféra lehetőségeit, s azt is, hogy az így nyíló lehetőségek a politikára visszahatnak. Ez normális keretek között természetes dolog még a legkevésbé korrupt nyugati demokráciákban is. Ez egyúttal bizonyítja, hogy bár a szocializmus a piacgazdaságtól gyökeresen különbözik, hatalom és hatalom között csak a leválthatóság teremt különbséget, még akkor is, ha az emberi gyengeségeket részben befolyásolva teszi azt. Hogyan is hihetnénk, hogy a bibliai idők óta állandónak mutatkozó természetünk a rendszerváltozással alapvetően megváltozott. Legfeljebb némi finomodásban és visszafogottságban bízhatunk talán.

Mindazt, amit itt körülírtam, nem személyes tapasztalataim támasztják alá, értesüleéseimet – mint általában minden választópolgár – a különböző médiumokból szereztem. A sajtó pártatlan természetéről nem vagyok meggyőződve, s mivel tudom, hogy a magyar „tájékoztatás” hetven-nyolcvan százalékban szocialista-liberális ihletettségű, illetve érdekeltségű, nem hiszem, hogy híradásai pártatlanok és feddhetetlenek. Ugyanakkor – józan ésszel – azt sem hihetem, hogy az egyik oldal jó, a másik pedig gonosz. Ebből végül mégis az következik, hogy saját értékítéletemre (is) szükséges támaszkodnom, bár azt esetleg zavarhatja ellenszenvem vagy szimpátiám.

Valami azt súgja tehát: az a szellem, amely arra bírja a hatalomhoz közel állókat, hogy elvegyék azt, ami „jár nekik”, a szocialista időkből származik, s az MSZMP-s Németh-kormány idején csuszant át a rendszerek között. Németh bizonyos értelemben anakronisztikus a magyar politikában, nem hiába írja róla a más irányban elfoglult Eörsi István a Népszabadságban, hogy hozzá képest „Horn Gyula, mint stilszta, egy Kosztolányi”. Úgy vélem, szocialista hagyomány folytatódik, még akkor is, ha alkalmasint kiscigazda is a tolvaj. Nem ajánlhatom hát jó szívvel a választóknak, hogy a kutyaharapást megpróbálják a szőrivel gyógyítani.

Hogy mit ajánlok a nagyobb kormánypártoknak? Mindent mérlegelő elhatárolódást, mivel a népképzeletben nagyon elevenen él az a mondás: keveredj korpa közé, s megesznek a disznók.

Persze hogy van-e valakinek szüksége a tanácsaimra, én nem tudom.